

Abstrakt:

Diplomová práce se zabývá marxistickým myšlením v Československu mezi lety 1956-1968, konkrétně marxistickým humanismem. Po XX. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu v roce 1956 a kritice stalinského období byly vytvořeny podmínky pro vznik kritických přístupů v marxistické filosofii. Marxistický humanismus přichází s obratem k otázkám člověka a jeho světa jako reakcí na dehumanizující systém stalinismu. V reakci na kritické snahy v marxistické filosofii byla ze strany režimů východního bloku vedena mezi lety 1956 až 1960 kampaň proti revizionismu. Kampaň proti revizionismu se nevyhnula ani Československu, kde byly kritizovány snahy o oddělení filosofie a ideologie nebo důrazy na hegelovské zdroje marxismu.

Od druhé poloviny 50. let a poté výrazněji v 60. letech vznikaly v Československu prostory, v nichž se rozvíjelo kritické myšlení a nedogmatický přístup k marxismu. Jako příklady těchto prostorů se zabývám Filozofickým ústavem Československé akademie věd a dialogem marxistů a křesťanů.

Zkoumáním myšlení Karla Kosíka, Milana Machovce a Roberta Kalivody na tématech dějin a člověka chci ukázat, jak odlišné přístupy a myšlenky se v proudu marxistického humanismu v Československu existovaly. Marxistický humanismus byl dosud často vnímán jako homogenní myšlenkový proud, v předkládané práci poukazuji na to, že je třeba přistupovat ke zkoumání těchto autorů jednotlivě. Obrat k otázkám člověka a jeho světa, spolu s použitím odlišných konceptů v marxistické filosofii považuji v předkládané práci na jedné straně za reakci na změněnou politickou situaci, na druhé straně byly teoretické práce marxistických humanistů součástí proměny politických podmínek v tehdejší Československu.

Kromě humanistického pojetí marxismu ale existoval v 60. letech i antihumanistický přístup k marxismu, kterých vychází z odlišných myšlenkových zdrojů. Zkoumáním antihumanistického marxismu u Louise Althussera a Milana Průchy ukazují, na základě jaké podmínky lze odlišit marxistický humanismus a antihumanismus.

Klíčová slova: filosofický revizionismus, marxistický humanismus, Karel Kosík, Robert Kalivoda, Milan Machovec